

2010031559

МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ

Врз основа на член 48 став 1 алинеја 1 од Законот за возила („Службен весник на Република Македонија“ бр. 140/08), министерот за внатрешни работи, донесе

ПРАВИЛНИК ЗА ЗАДОЛЖИТЕЛНА ОПРЕМА НА ВОЗИЛОТО, ВЕЛОСИПЕДОТ И ЗАПРЕЖНОТО ВОЗИЛО ЗА БЕЗБЕДНО УЧЕСТВО ВО СООБРАЌАЈОТ НА ПАТИШТАТА, КАКО И НА ТРАКТОРИ ЗА БЕЗБЕДНО ИЗВРШУВАЊЕ НА ЗЕМЈОДЕЛСКИ, ОДНОСНО ШУМСКИ РАБОТИ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој правилник се пропишува задолжителната опрема на возилото, велосипедот и запрежното возило за безбедно учество во сообраќајот на патиштата, како и на трактори за безбедно извршување на земјоделски, односно шумски работи.

II. ОПРЕМА НА ВОЗИЛА

1. Задолжителна опрема

Член 2

Задолжителна опрема на возилото во сообраќајот на патиштата, во смисла на овој правилник е:

- 1) резервно тркало;
 - 2) противпожарен апарат за гасење пожар;
 - 3) знак за означување запрено возило на коловоз – сигурносен триаголник;
 - 4) опрема за укажување прва помош (кутија за прва помош);
 - 5) клинесте подлошки;
 - 6) чекан за кршење на стакло;
 - 7) резервни сијалици и осигурачи;
 - 8) јаже, сајла или телескопски лост за влек;
 - 9) зимска опрема;
 - 10) сигурносен-рефлектирачки елек;
 - 11) сигурносни појаси и наслони за глава;
 - 12) друга опрема;
- табла за означување на „спори возила“;
 - табла за означување на „тешки возила“;
 - табла за означување „долги возила“ и
 - опрема на возила и возачи за превоз на опасни материи.

1.1 Резервно тркало

Член 3

(1) Во моторните и приклучните возила, освен мопед, лесен трицикл, лесен четирицикл, мотоцикл, трактори, тракторски приколки, приколки со една осовина, автобуси за градски и приградски сообраќај и возила наменети за комунални услуги (за миење и чистење на улици; одвезување на ѓубре и др.), треба да има резервно тркало со соодветна опрема која по потреба може да се употреби за демонтажа и монтажа.

(2) Резервно тркало не треба да имаат моторни и приклучни возила ако гумите и металните наплатки се опремени со некој сигурносен систем (на пр: спреј или пена во метално шише под притисок, итн.) за безбедно возење со обезваздушена гума, односно средство за привремено оспособување на обезваздушената гума.

1.2 Противпожарен апарат за гасење пожар

Член 4

(1) Патнички моторни возила, комбинирани возила, патнички моторни возила опремени за користење на алтернативни горива (течен нафтен гас (ТНГ), копримиран нафтен гас (ЦНГ), возила за јавен превоз, автобуси, како и товарни моторни и приклучни возила треба да имаат противпожарен апарат за гасење на пожар поставен на видно место или на место лесно за дофат, при што во случај на опасност може да се употреби.

(2) Патнички моторни возила и комбинирани возила треба да имаат еден противпожарен апарат од два килограма наполнет со прашок АБЦ.

(3) Автобуси за градски, приградски и меѓуградски сообраќај треба да имаат по два противпожарни апарати, еден од три kg и еден од шест kg.

(4) Товарни моторни возила до десет t треба да имаат еден противпожарен апарат од шест kg, а товарни моторни возила над десет t треба да имаат по два противпожарни апарати од шест kg.

(5) Група возила (друмски тегнач, тегнач со седло, влечно и приклучно возило) треба да бидат опремени со еден противпожарен апарат за гасење на евентуален пожар на моторот и кабината и најмалку уште еден противпожарен апарат наменет за гасење на евентуален пожар на стоката која се превезува. Бројот на противпожарни апарати наменети за гасење на евентуален пожар на стоката зависи од видот и количината на стоката што се превезува.

1.3 Знак за означување запрено возило на коловоз – сигурносен триаголник

Член 5

(1) Во моторните и приклучните возила, освен во мопед, мотоцикл и лесен трицикл треба да има на видно место, посебен стандардизиран знак за означување запрено возило на коловоз – сигурносен триаголник така што возачот да може, според потребата, да го користи.

(2) По два знака од став 1 на овој член треба да има во:

- товарни моторни возила и автобуси – ако влечат приклучно возило;
- моторно возило што се наоѓа на крајот на колоната – ако моторните возила се движат во организирана колона.

(3) Знакот од ставот 1 на овој член има облик на рамностран триаголник, со рабови во црвена боја чија должина изнесува 40 cm, а широчина најмалку пет cm. Рабовите на знакот треба да бидат обележани со рефлектирачка материја или со црвена катадиоптерска оптика во широчина од најмалку два cm, или изработени така што да можат по целата должина да се осветлат со сопствен извор на светлина.

(4) Знакот од ставот 1 на овој член треба да биде изработен од цврст материјал и на начин што му овозможува да стои стабилно во вертикална положба.

1.4 Опремата за укажување прва помош (кутија за прва помош)

Член 6

Во моторните возила, освен во мопед, лесен трицикл, лесен четирицикл, мотоцикл треба да има опрема за укажување на прва помош, односно една за кутија за прва помош, а во автобуси со повеќе од 25 места за седење треба да има две кутии за прва помош, така што возачот да може, според потреба, да ги користи.

1.5 Клинестите подлошки

Член 7

Во моторните и приклучните возила, чија најголема дозволена маса преминува пет t треба да има две клинести подлошки на видно место, така што возачот да може, според потреба, да ги користи.

1.6 Чекан за кршење на стакло

Член 8

Чекан за кршење на стакло во автобуси треба да има во автобусите кои немаат помошна врата за излез на патници во случај на опасност кој треба да биде поставен на видно место, така што во случај на опасност да може да се употреби.

1.7 Резервни сијалици и осигурачи

Член 9

(1) Во моторните возила, освен во мопед, лесен трицикл, лесен четирицикл, трицикл, четирицикл, мотоцикл, трактор, автобуси за градски и приградски сообраќај, треба да има на видно место, резервни сијалици и осигурувачи најмалку за половина од сијаличните места на удвоените уреди за осветлување на патот и за давање светлосни знаци и по една сијалица за неудвоените сијалични места за кои е можна замена, само на сијалиците.

(2) Во моторните возила кои се опремени со нови светлосни тела без жарната нитка (ксенон, неон, лед светла и сл.), не треба да има резервни сијалици за тие расветни тела.

1.8 Јаже, сајла, телескопски лост и крута врска (руда) за влек

Член 10

(1) Во патничките моторни возила треба да има на видно место јаже, сајла или телескопски лост за влечење, додека во возилата наменети за превоз на опасни материи треба да има крута врска (лост-руда) за влечење со соодветна хомологациона потврда.

(2) Во товарните моторни возила треба да има крута врска (лост-руда) за влечење.

1.9 Зимска опрема

Член 11

(1) Како зимска опрема на моторни возила со најголема дозволена маса која не надминува 3.500 kg се подразбира:

- зимски пневматици на сите тркала, со минимална длабочината на шарите на слојот што газе по обем и широчина, од четири mm.

- пневматици со летен профил на сите тркала со длабочината на шарите на слојот што газе по обем и широчина, со минимум од најмалку четири mm. ако возилото во приборот има синцири за снег со адекватна големина за погонските тркала или други соодветни помагала.

(2) Како зимска опрема за моторни возилата со погона на четири тркала (4 x 4) се подразбира:

- зимски пневматици на сите тркала, со минимална длабочината на шарите на слојот што газе по обем и широчина, од шест mm.

- пневматици со летен профил на сите тркала со длабочината на шарите на слојот што газе по обем и широчина, со минимум од најмалку четири mm. ако возилото во приборот има синцири за снег, и во случајот кога имаат постојан погон, синцири за снег треба да имаат најмалку за задната осовина, а во случај на преклоплив погон, синцири за снег треба да имаат најмалку на постојано вклучената осовина.

(3) Како зимска опрема на моторни возила со најголема дозволена маса која надминува 3.500 kg се подразбира:

- зимски пневматици на погонските тркала со минимална длабочината на шарите на слојот што газе, по обем и широчина, од шест mm.

- пневматици со летен профил на сите тркала со длабочината на шарите на слојот што газе, по обем и широчина, со минимум од четири mm. ако возилото во приборот има синцири за снег со адекватна големина за погонските тркала или други соодветни помагала.

- автобуси и товарни моторни возила кои поради технички причини не можат да постават синцири за снег на погонските тркала треба да имаат зимски пневматици на погонските тркала, и

- прирачен алат – лопата.

(4) Зимски пневматици се оние пневматици кои на својата бочна страна имаат ознака: „MS“, „M+S“, „M&S“ и знак на снегулка на стилизирана планина со три врва.

(5) Во согласност со овој правилник, во патниот сообраќај на возилата не се поставуваат пневматици со клинџи.

1.10 Сигурносен-рефлектирачки елек

Член 12

Во моторните возила, освен мопед, лесен трицикл, лесен четирицикл, мотоцикл, трицикл и четирицикл треба да има сигурносен-рефлектирачки елек кој возачот треба го користи – облече кога во темнина го напушта своето возило, кога на пат надвор од населено место или автопат врши некоја работа покрај возилото (менува тркало, обавува помали поправки на возилото, ако налева гориво кога останал без гориво, бара помош на пат и запира други возила и др.). Сигурносниот – рефлектирачки елек е со жолта боја и прилагоден по EN-471 стандардот за видливост на облеката за предупредување на големо растојание.

1.11 Сигурносни појаси и наслони за глава

Член 13

(1) Моторни возила за превоз на патници кои покрај седиштето на возачот, имаат најмногу осум седишта и возилата за превоз на товар чија најголема дозволена маса не надминува 3.500 kg. треба да бидат опремени со сигурносни појаси на сите седишта во возилото. Сигурносните појаси на сите бочни седишта (што се наоѓаат на едниот или другиот бочен сид на возилото) треба да бидат триточковни, а средишните седишта може да се опремаат со двоточковни сигурносни појаси.

(2) Моторни возила за превоз на патници кои покрај седиштето на возачот, имаат повеќе од осум седишта и чија најголема дозволена маса не надминува 5.000 kg. и моторни возила за превоз на патници кои покрај седиштето на возачот, имаат повеќе од осум седишта и чија најголема дозволена маса надминува 5.000 kg. (автобуси), со исклучок на оние што се изработени за превоз на патници во стоечка позиција, како и возила за превоз на товар чија најголема дозволена маса надминува 3.500 kg. а е помала од 12.000 kg. и возила за превоз на товар чија најголема дозволена маса надминува 12.000 kg. треба да имаат на сите седишта, пред кои не се наоѓаат други седишта најмалку двоточковни сигурносни појаси.

(3) Моторни возила за домување – престој треба да имаат триточковни сигурносни појаси на возачкото и совозачкото седиште, додека останатите седишта за патници треба да имаат најмалку двоточковни сигурносни појаси.

(4) Моторни возила за превоз на патници кои покрај седиштето на возачот имаат најмногу осум седишта, моторни возила за превоз на товар чија најголема дозволена маса не надминува 3.500 kg. и моторни возила за домување – престој треба да имаат потпирачи за глава на сите седишта што се опремени со триточковни сигурносни појаси.

1.12 Друга опрема на возила

1.12.1 Табла за означување на „спори возила“

Член 14

(1) Моторни возила и приклучни возила кои заради конструкциски причини, на рамен пат не можат да се движат со брзина поголема од 30 км/ч, треба да бидат означени со табла за означување на „спори возила“.

(2) На возилото треба да постои најмалку една табла за означување на „спори возила“ и треба да биде поставена на задниот дел од возилото. Ако на возилото има само една табла за означување на „спори возила“, тогаш таа треба да биде поставена на задната лева страна од возилото на висина не помала од 250 mm (до долниот раб на таблата) и не поголема од 2100 mm (до горниот раб на таблата) мерено од хоризонталната асфалтна површина до наведениот раб на таблата.

(3) Моторните и приклучните возила од ставот (1) на овој член регистрирани во Република Македонија треба да бидат означени со табла за означување на „спори возила“.

(4) Изгледот, основните бои и димензиите на таблата за означување на „спори возила“ се дадени во Прилог број 1, кој е составен дел на овој правилник.

1.12.2 Табли за означување на „тешки возила“

Член 15

(1) Товарни моторни возила со најголема дозволена маса од 12.000 kg, освен тегнач со седло што е посебно конструиран за тегнење на полуприколки, треба да бидат означени со табли за означување на „тешки возила“.

(2) Таблите за означување на „тешки возила“ наменети за вградување на моторни возила треба да бидат зебрасти со наизменично коси бели рефлектирачки и црвени флуоросцентни ленти.

(3) На возилата може да постои една, две или четири табли за означување на „тешки возила“. Бројот на таблите зависи од можноста за вградување на истите на задната страна од возилото.

(4) Таблата или таблите за означување „тешки возила“ треба да бидат поставени на висина не помала од 250 mm (до долниот раб на таблата) и не поголема од 2100 mm (до горниот раб на таблата) мерено од хоризонталната асфалтна површина до наведениот раб на таблата.

(5) Товарните моторните возила од ставот (1) на овој член регистрирани во Република Македонија треба да бидат означени со табла/табли за означување на „тешки возила“

(6) Изгледот, основните бои и димензиите на таблите за означување на „тешки возила“ се дадени во Прилог број 2, кој е составен дел на овој правилник.

1.12.3 Табли за означување на „долги возила“

Член 16

(1) Приклучни возила со најголема дозволена маса помала од или еднаква на 10.000 kg. чија должина (вклучувајќи ја должината на влечната руда) преминува осум m. и приклучни возила со најголема дозволена маса поголема од 10.000 kg., без оглед на должината, треба да бидат означени со табла/табли за означување на „долги возила“.

Останатите видови возила не треба да бидат означени со таблата/таблите од став 1 на овој член.

(2) Таблите за означување „долги возила“ наменети за вградување на приклучни возила (приколки и полуприколки) треба да бидат со бели рефлектирачки позадини и црвен флуоросцентен раб.

(3) На возилата може да постои една, две или четири табли за означување на „долги возила“. Бројот на таблите зависи од можноста за вградување на истите на задната страна од возилото.

(4) Таблата или таблите за означување на „долги возила“ треба да бидат поставени на висина не помала од 250 mm (до долниот раб на таблата) и не поголема од 2100 mm (до горниот раб на таблата) мерено од хоризонталната асфалтна површина до наведениот раб на таблата.

(5) Товарните моторните возила од ставот (1) на овој член регистрирани во Република Македонија треба да бидат означени со табли за означување „долги возила“.

(6) Изгледот, основните бои и димензиите на таблата за означување „долги возила“ се дадени во Прилог број 3, кој е составен дел на овој правилник.

1.12.4 Опрема на возила и возачи за превоз на опасни материи

Член 17

Возилата и возачите за превоз на опасни материи треба да имаат опрема во согласност со одредбите од Законот за превоз на опасни материи во патниот и железничкиот сообраќај („Службен весник на Република Македонија“ бр. 92/07) и Европската спогодба за меѓународен превоз на опасни материи во патниот сообраќај – (ADR) од 1957 година (Одлука за пристапување на Република Македонија кон Европската спогодба за меѓународен превоз на опасни материи во патниот сообраќај - (ADR) од 1957).

III. ОПРЕМА ЗА ВЕЛОСИПЕД, ВЕЛОСИПЕД СО ПОМОШЕН МОТОР

Светло за осветлување на патот и обележување на возилото

Член 18

(1) Едно светло за осветлување на патот на велосипеди и на велосипеди со помошен мотор треба да биде поставено и прицврстено на предната страна на возилото.

(2) Светлината што ја дава светлото од став 1 на овој член треба да биде во бела боја, а оддалеченоста на светлечката површина на тоа светло од површината на патот не треба да биде помала од 40 cm ниту поголема од 120 cm.

(3) Едно задно позиционо светло во црвена боја на велосипедите и на велосипедите со помошен мотор треба да биде поставено и прицврстено на задната страна на возилото.

(4) Оддалеченоста на светлечката површина на светлото од став 3 на овој член по површината на патот не треба да биде помала од 25 cm ниту поголема од 90 cm.

(5) Светлото од став 3 на овој член може да биде поставено со катадиоптер.

Катадиоптери на велосипеди и велосипеди со помошен мотор

Член 19

(1) Еден катадиоптер во црвена боја на велосипедите и на велосипедите со помошен мотор треба да биде вграден и поставен на задната страна на возилото, а по еден катадиоптер во жолта или портокалова боја – на секоја страна на педалот (од предната и задната страна).

(2) Оддалеченоста на рефлектирачката површина на катадиоптерот со црвена боја на задната страна на возилото од површината на патот не треба да биде помала од 25 cm ниту поголема од 90 cm.

(3) Рефлектирачката површина на катадиоптерот во црвена боја на задната страна на возилото треба да биде најмалку осум cm.

(4) На бочните страни на предното и задното тркало на велосипедот и велосипедот со помошен мотор треба да има рефлектирачки тела што рефлектираат светлина во бела или жолта боја.

Сопирачки на велосипед и велосипед со помошен мотор

Член 20

Сопирачките на велосипеди и велосипеди со помошен мотор треба да бидат вградени и поставени за секое тркало, и тоа најмалку по една сопирачка така што да се меѓусебно независни, со тоа што сопирачката на предното тркало треба да биде рачна.

Механичко или електрично звонче

Член 21

Механичкото или електричното звонче на велосипедите и велосипедите со помошен мотор служи за давање звучни знаци и треба да биде вградено така за да дава едноличен звук со непроменлив интензитет.

IV. ДРУГА ОПРЕМА ЗА ВЕЛОСИПЕДИ И ВЕЛОСИПЕДИ СО ПОМОШЕН МОТОР

Член 22

Друга опрема за велосипеди и велосипеди со помошен мотор со која се опремени овие возилата е:

- брзиномер;
- циклокомпјутер и пулсметар;
- носач или ногарки за потпирање;
- пумпа, алат и прибор;
- калници;
- бидони и држач за бидони;
- багажник;
- кошница;
- клучалка, сајла со катинар;
- торбичка за ставање на резервен алат и
- седиште за деца.

V. ОПРЕМА НА ЗАПРЕЖНО ВОЗИЛО

Светла на запрежно возило

Член 23

(1) Запрежно возило треба да има најмалку едно бело светло поставено на предната страна на возилото така што светлоста што ја дава е видлива само за учесниците во сообраќајот што се наоѓаат пред запрежното возило и најмалку едно црвено светло поставено на задната страна на возилото така што светлоста што ја дава да е видлива само за учесниците во сообраќајот што се наоѓаат зад запрежното возило.

(2) Светлата на запрежното возило треба да бидат поставени така што светлината што тие ја даваат ноќе при добра видливост може да се види на оддалеченост од најмалку 150 m.

Катадиоптери на запрежно возило

Член 24

(1) Запрежните возила треба да имаат вградено и поставено два катадиоптера со бела или портокалова боја, симетрично поставени на предната страна и два катадиоптера со црвена боја, симетрично поставена на задната страна на запрежното возило, така што ноќе, при добра видливост, да се видливи на оддалеченост од најмалку 100 m кога се осветлени со големо светло на моторно возила.

(2) Рефлектирачката површина на катадиоптерите треба да биде со кружна форма со дијаметар од 10 cm и истите не треба да бидат поставени помалку од 30 cm ниту повеќе од 100 cm одалеченост од површината на патот. Меѓусебното растојание на рефлектирачките површини на катадиоптерите не треба да биде помало од 80 cm. Рефлектирачката површина на одделни катадиоптери треба да изнесува најмалку 20 cm².

VI. ОПРЕМА НА ТРАКТОРИ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ И ШУМСКИ РАБОТИ

Трактори

Член 25

Одредбите за системите, составни делови, самостојни единици и опрема на тракторите се однесуваат само на оние видови трактори што на рамен пат не развиваат брзина на движењето поголема од 30 км/ч и кои имаат две оски и тркала со пневматици (во натамошниот текст: трактор).

Сопирачки на трактор

Член 26

(1) Уредот за сопирање (во натамошниот тест: системот за сопирање, работната и паркирната сопирачка на тракторот треба да бидат вградени и поставени така што возачот да може на сигурен, брз и ефикасен начин да го запре тракторот, без оглед на степенот на оптовареност и стрмнината на патот по кој се движи како и да го осигури возилото во неподвижна положба на пат со стрмнина.

(2) Системот за кочење на тракторот треба да биде вграден и поставен само на две тркала на иста оска ако силата на кочење е рамномерно распоредена на двете тркала.

Уреди за осветлување на патот и за давање на светлосни знаци на тракторите

Член 27

(1) Уреди за осветлување на патот и за давање светлосни знаци на тракторите, во смисла на овој правилник се:

- главни фарови со соборено светло;
- позициони светла;
- стоп-светла;
- катадиоптери;
- покажувачи на правецот;
- светла за осветлување на задната регистарска таблица.

(2) Освен уредите од ставот (1) на овој член, на тракторите можат да бидат вградени и поставени и:

- фарови за големо светло;
- фарови за магла;
- фарови и светла за осветлување на местото на кое се изведуваат работи;
- светла за возење наназад;
- задни светла за магла.

Безбедносна кабина или рамка на трактор

Член 28

Безбедносната кабина или рамката на тракторот треба да бидат вградени и поставени така да го штитат возачот од повреда во случај тракторот да се преврти и да одговараат на пропишаните хомологациски нормативи.

Уреди за контрола на работа на покажувачите на правецот на тракторите

Член 29

Уредите за контрола на работата на покажувачите на правецот на тракторите треба да бидат вградени и поставени како светлосен или како звучен знак за контрола на работата на покажувачите на правецот, ако возачот не може директно да види најмалку по еден покажувач на правецот од секоја страна на возилото.

Уред за давање звучни знаци на трактор

Член 30

Уредот за давање звучни знаци на тракторот треба да биде вграден и поставен да дава едноличен звук со непроменлив интензитет.

Уред за одвод и испуштање на на издувни гасови на трактор

Член 31

Уредот за одвод и испуштање на издувните гласови на тракторот треба да биде вграден и поставен така што да има пригушувач на звукот и да биде поставен на горниот дел од тракторот.

Возачко огледало и бришачи на ветробран на затворена кабина

Член 32

(1) На трактор кој има затворена кабина за возачот треба да биде вградено и поставено најмалку едно возачко огледало поставено на левата страна на кабината.

(2) Ако на тракторот постои ветробран, надворешните окна треба да имаат и бришач на ветробранот.

Уред за движење наназад на трактор

Член 33

Уредот за движење на тракторот наназад, на тракторот чија маса преминува 0,35 t, треба да биде вграден и поставен така што со соодветен степен на пренос да овозможи сигурно и безбедно движење на тракторот наназад.

Незадолжителна опрема за трактор

Член 34

Тракторите што се употребуваат за извршување на земјоделски односно шумски работи надвор од патиштата, заради поголема безбедност може да ја имаат следната незадолжителна опрема:

- ременица;
- тегови за предни и задни тркала;
- автоматска кука;
- полугасеници;
- стабилизаторски полуци;
- пневматска инсталација.

VII. ЗАВРШНА ОДРЕДБА

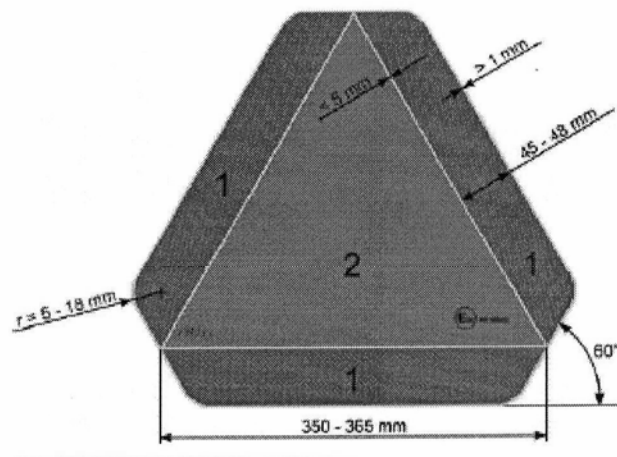
Член 35

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр.141-6293/1
8 февруари 2010 година
Скопје

Министер
за внатрешни работи,
м-р **Гордана Јанкулоска, с.р.**

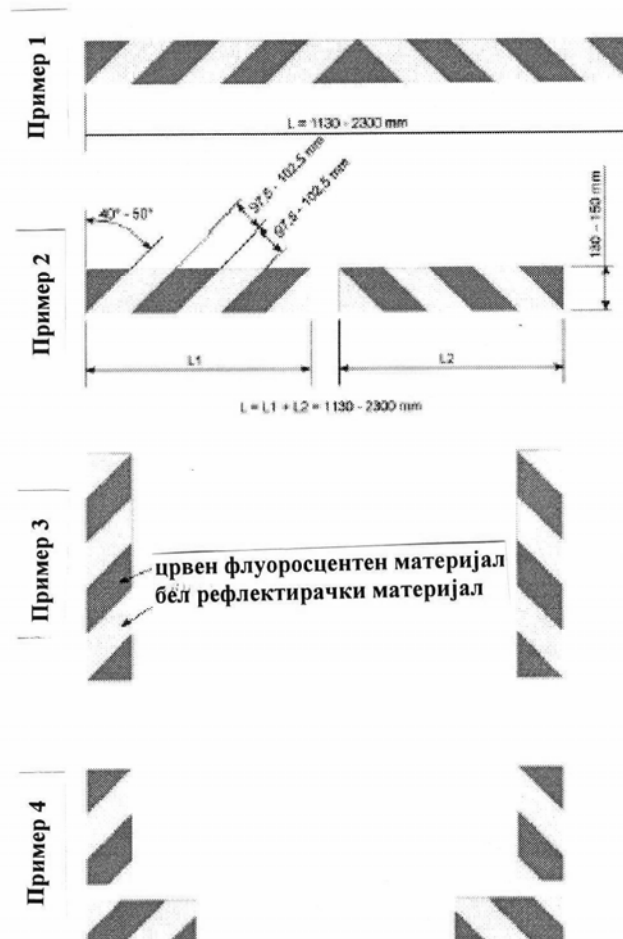
ТАБЛА ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ НА „СПОРИ“ ВОЗИЛА

1 – црвен рефлектирачки материјал

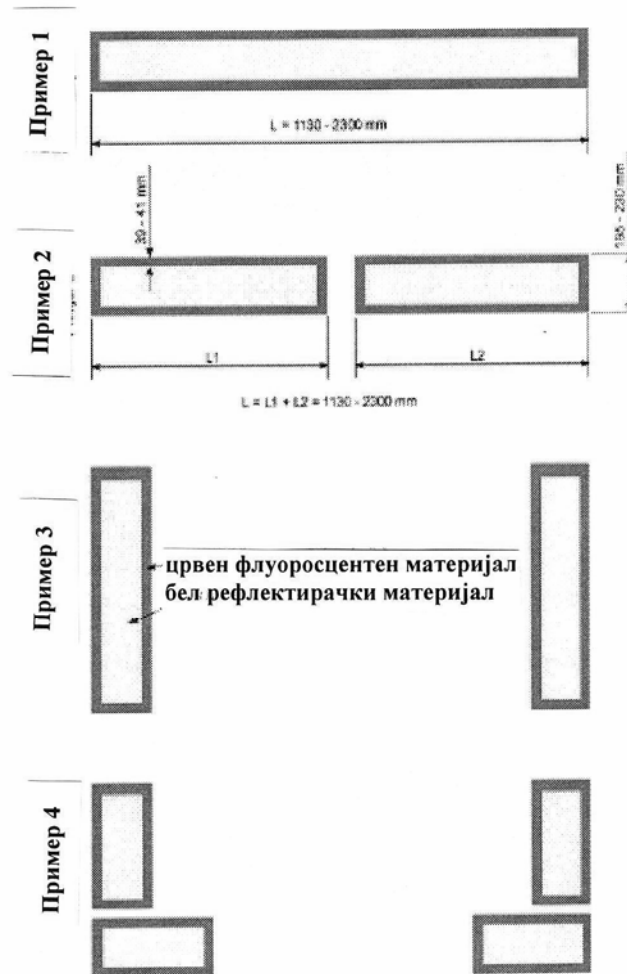
2 – црвен флуоросцентен материјал

ТАБЛИ ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ „ТЕШКИ ВОЗИЛА“
НАМЕНЕТИ ЗА ВГРАДУВАЊЕ НА МОТОРНИ ВОЗИЛА

Ако на моторното возило се вградени две или четири табли, збирот на нивните должини треба да бидат еднакви на должината од примерот 1.

**ТАБЛИ ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ „ДОЛГИ ВОЗИЛА“
НАМЕНЕТИ ЗА ВГРАДУВАЊЕ НА ПРИКЛУЧНИ ВОЗИЛА**

Ако на приклучното возило се вградени две или четири табли, збирот на нивните должини треба да бидат еднакви на должината од примерот 1.